

Сергієнко Н. В. Трудове виховання дітей з особливими потребами / Сергієнко Н. В. // Система надання освіти дітям з особливими потребами в умовах сучасного навчального закладу: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Лисичанськ 14 грудня 2016р.). – Лисичанськ: ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка». – Лисичанськ: ФОП Пронькіна К. В. – 2016. – С. 131–133.

ТРУДОВЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

У статті розглядається особлива роль корекційно-розвивальної роботи з дітьми, що мають порушення у фізіологічному чи психічному розвитку. Значимість трудового навчання у корекційній роботі, формування загальнотрудоових умін.

Ключові слова: корекційна – розвивальна робота, особливі потреби, психологічний та фізіологічний розвиток

Особлива роль у корекційно-розвивальній роботі з дітьми, що мають порушення у фізіологічному чи психічному розвитку, відводиться трудовому навчанню. Але корекційно-розвивальний ефект можливий лише за умови спеціальної організації трудового навчання, тобто якщо воно є корекційно спрямованим. Максимально можливий розвиток може бути досягнуто тільки при дотриманні ряду умов: застосування адекватної програми і методів навчання, що відповідають реальному віковому періоду і реальним можливостям дітей з вадами розвитку та цілям їх виховання. Трудова діяльність є одним з важливих чинників виховання особистості.

Для учнів з відхиленнями в розвитку трудове навчання, як відомо, має первинне значення, оскільки в ході його:

- ✓ відбувається формування пізнавальної діяльності і особи в цілому;
- ✓ підвищується рівень соціальної компетентності;
- ✓ розширюються уявлення про професії;

- ✓ отримуються трудові (професійні) навички, які допоможуть надалі успішно адаптуватися в суспільстві.

В процесі трудового навчання педагогові необхідно враховувати не лише особливості, але і можливості кожного учня. Включаючись у трудовий процес, дитина докорінно змінює своє подання про себе і про навколишній світ. Радикальним образом змінюється її самооцінка. Вона змінюється під впливом успіхів в трудовій діяльності.

Особливу увагу необхідно приділяти формуванню загальнотрудових умінь у учнів; розвитку особових якостей, які будуть йому потрібні на будь-якому виробництві, у будь-якому колективі. У трудовій діяльності формуються нові види мислення. Внаслідок колективності праці учні одержують навички роботи, спілкування, співробітництва, що покращує адаптацію дитини в суспільстві.

Трудове навчання спрямоване на виховання художньої культури школярів, на розвиток їх потенційних можливостей і інтересів до народної творчості, її традицій і спадщини. Залучення дітей і підлітків до навчання народним ремеслам передбачає вирішення проблеми культурної спадкоємності, естетичного, художнього і морального виховання, професійної орієнтації. Різноманітність видів праці забезпечує різнобічну і активну роботу всіх аналізаторів. Тому учням треба дати якомога більшу кількість видів діяльності, щоб сформувати різноплановий досвід.

Під час трудового навчання необхідно звернути особливу увагу на знання і точне дотримання учнями правил безпечної праці, виробничої санітарії та особистої гігієни, навчання їх правилам безпечних прийомів роботи, ознайомленню із заходами запобігання травматизму, на уроках систематично вивчати та повторювати правила безпечного виконання кожної операції.

Включаючись в працю, учні вступають у відносини з предметами, засобами, результатами праці, самою працею, в міжособистісні стосунки з учасниками праці. На основі виникають у праці відносин формуються особистісні якості.

Формування відносин до предмета праці поглиблює екологічне, етичне виховання учнів, створює умови для розвитку естетичної культури особистості. Таким чином, воно сприяє гармонійному розвитку особистості, діяльність якої відрізняється творчим і творчою працею. Відносини до засобу праці виникають в результаті застосування технології, техніки, знарядь праці для обробки предмета праці, з метою створення виробу. На основі виникаючих відносин до засобу праці у дітей з особливими потребами формується дбайливе ставлення до інструментів, особистих речей, шкільного майну, суспільної власності. Ці відносини виявляються в акуратності, дисциплінованості, уважності.

Важливою умовою в трудовому навчанні та вихованні учнів з особливими потребами є забезпечення принципу наступності за роками навчання, сутність якого полягає у послідовному розширенні та поглибленні знань і практичних навичок. Програми з трудового навчання дітей з відхиленнями у розвитку повинні бути навчальними, виховуючими та носити чітко спрямований корекційно-розвиваючий характер:

- ✓ Забезпечити максимально можливу для даної дитини самостійність в побутовому і санітарно - гігієнічному обслуговуванні себе;
- ✓ Виробити позитивне ставлення до посильних видів праці, готовність до допомоги в господарсько-побутовій праці в сім'ї або спеціальній установі, уміння виконувати нескладні види цієї праці;
- ✓ Сформувати звичку і позитивну установку до певного виду праці протягом встановленого часу (2-4 години на день) у спеціальній майстерні, на пришкольній ділянці;
- ✓ За індивідуальних можливостей кожного навчити переключатися з виконання однієї знайомої операції на іншу, виконувати декілька взаємозалежних операцій послідовно;
- ✓ Дати можливість учням після закінчення навчання в деякій мірі матеріально забезпечувати себе, жити в колективі, по можливості соціально адаптуватися в суспільстві.

Також необхідно зазначити і певну ефективність програм з трудового навчання для дітей з особливими потребами, а саме:

- ✓ трудова соціалізація;
- ✓ здійснення вторинної соціалізації груп, виключених з громадського виробництва;
- ✓ самостійне відтворення технологічних і художніх елементів народної культури;
- ✓ забезпечення трудової і культурної інтеграції поколінь в місцевому співтоваристві;
- ✓ реалізація економічної ініціативи будь-якого громадянина в умовах платоспроможного попиту.

Отже, праця - головний вихователь. Необхідно допомогти дітям, що мають порушення у фізіологічному чи психічному розвитку, побачити в ньому джерело розвитку своїх здібностей і моральних якостей, підготувати їх до трудової діяльності та суспільного життя.

Завдання виховання працьовитості - одна з найважливіших у системі формування особистості. Саме в цьому полягає виховна сила праці, його моральна сутність, що завжди підкреслювали К.Д. Ушинський, А.С. Макаренко, В.А. Сухомлинський.

Трудове виховання охоплює ті аспекти виховного процесу, де формуються трудові дії, складаються виробничі відносини, вивчаються знаряддя і способи їх використання. Праця в процесі виховання виступає й як провідний чинник розвитку особистості, і спосіб творчого освоєння світу, набуття досвіду посиленої трудової діяльності в різних сферах праці.

Таким чином, можна зробити висновок, що праця дітей, що мають порушення у фізіологічному чи психічному розвитку, повинна правильно, педагогічно доцільно організована.

Література

1. Миронова С.П., Матвеева М.П. Реалізація індивідуального підходу до дітей з вадами інтелекту у процесі навчання. Кам'янець-Подільський К-ПРПУ. 2001.-28с.
2. Пашков О.Г. Праця як засіб виховання // Педагогіка, 1992, № 7-8 с. 3-10
3. Харламов І.Ф. Педагогіка: Навчальний посібник. - 4-е вид., М.: Гардаріки, 2004, - с. 363-405.